Tipovi partija

Postoje razlicitepodele politickih partija.Navescemo samo one najznacajnije:

1.Kadrovske i masovne

2.Reprezentativne i initegrativne

3.Ustavne i revolucionarne

4.Levicarske i desnicarske

Najcesca podela politickih partija je ipak je na kadrovske i masovne.

Organizaciona struktura svake stranke razlikuje se u sledećim elementima 1: ideologija (skup opštih ideja koje brane političke interese neke grupe - klase, nacije, grupe građana);

2. politički program (operacionalizacija, konkretizacija ideologije);

statut (formalni akt kojim se uređuju unutrašnji odnosi).

Razlikovanje partija prema više kriterijuma:

Prema broju članova i veličini - masovne i kadrovske

Prema ideološkoj usmerenosti - levičarske, desničarske i liberalne

Prema pravcu i načinu delovanja - revolucionarne, reformističke, konzervativne, reakcionarne

Prema tipu unutrašnjih odnosa - demokratske i autoritarne.

Pokusacemo malo blize da objasnimo pojam kadrovske partije.

Pojam kadrovska partija prvobitno je oznacavao “partiju vaznih ljudi” i u njoj je preovladavala odredjena grupa vodja koji nisu videli svrhu u stvaranju masovne organizacije.Takve politicke partije su najcesce nastale iz parlamentarnih frakcija onda kada je biracko pravo bilo ograniceno.

Masovne partije stalno teze povecanju broja clanova i stvaranju siroke izborne baze.

Vecina danasnjih savremenih politickih partija spada u kategoriju koju je Oto Kirhajmer nazvao ``catch-all-partije`` (u prevodu sveobuhvatne partije).

Ove partije su odbacile veliki deo ideoloskog tereta kako bi bile privlacne sto je moguce vecem broju glasaca.

Prema drugoj podeli,koju je napravio Zigmund Nojman,politicke partije mozemo podeliti na partije reprezentacije i partije integracije.

Osnovna funkcija reprezentativnih partija jeste da obezbede glasove na politickim izborima.Zbog toga ove partije sve vise pokusavaju da odraze javno mnjenje nego da ga oblilkuju.

Nasuprot ovim partijama,partije integracije usvajaju proaktivne,a ne reaktivne politicke strategije.Njihova glavna zelja je da mobilisu,obrazuju i inspirisu narodne mase,a ne samo da odgovore na njihova osnovna interesovanja.

U trecoj podeli politickih partija napravljena je razlika izmedju ustavnih i revolucionarnih partija.

Ustavne politicke partije postuju prava drugih partija i deluju u okviru vec postojecih sablona pravila i unutar postojecih ogranicenja.Ove partije posebno prihvataju razliku izmedju partije i drzave,tj. izmedju partije koja je u datom trenutku na vlasti i drzavnih tj.drustvenih institucija koje su formalno nezavisne i koje su politicki neutralne.Ustavne partije,pre svega ostalog ,postuju pravila izbornog nadmetanja,takozvane “fer igre”.

Medjutm,revolucionarne partije su antisistemske ili antiustavne,nebitno da li pripadaju “levici” ili “desnici”.Osnovni cilj ovih partija je da osvoje vlast i da sruse ustavni poredak koji postoji u tom drustvu.U ime tog cilja koriste taktiku koja se krece od pobune i narodne revolucije do kvazilegalizma,koji je karakteristicnog za naciste i fasiste.U nekim zemljama su revolucionarne partije zabranjene jer su oznacene tj. “etiketirane”kao “antidemokratske” ili “ekstremisticke”.

Konacno,politicke partije mozemo razlikovati i na osnovu ideoloskog usmerenja,posebno one koje su oznacavane kao levicarske i desnicarske.

Partije koje potpadaju pod “levicu” odlikuju se privrzenoscu promenama,bilo u obliku reforme ili celokupne privredne promene.

Njih tradicionalno podrzavaju siromasni i diskriminisani slojevi drustva.

Partije koje spadaju pod “desnicu” uglavnom brane vec postojeci,vazeci drustveni poredak i zato ih mozemo smatrati snagom kontinuiteta.Njih podrzavaju poslodavci i materijalno zadovoljna srednja klasa drustva.

Shodno Ustavu, zadatak političkih partija je da učestvuju u oblikovanju političke volje naroda. Njihov zadatak isticanja kandidata za političke funkcije i organizovanje izbora ima ustavni značaj. Partijama se zbog toga nadoknađuje deo troškova koje su imale u izbornoj kampanji.

Funkcije partija

Iako se politicke partije definisu na osnovu njihove osnovne uloge,one imaju veci i kompleksniji uticaj na politicki sistem svake drzave i svakog drustva.Moze se odrediti veci broj opstih funkcija politickih partija.

Nabrojacemo njihove osnovne uloge:

1.Predstavljanje

2.Stvaranje elita i regrutovanje

3.Odredjivanje ciljeva

4.Artikulacija i agregacija interesa

5.Socijalizacija i mobilizacija

6.Organizovanje vlasti

1.Predstavljanje

Obicno se smatra da je predstavljanje najosnovnija funkcija svih politickih partija.To je njihova sposobnost da iznesu u javnost gledista i misljenja kako svojih clanova tako i glasaca.

2.Stvaranje elita i regrutovanje

Partije svih usmerenja odgovorne su za obezbedjivanje politickih vodja drzava.Jednim od retkih izuzetaka ovog pravila mozemo smatrati generala De Gol-a,koji se 1944.godine sam predstavio Francuskoj kao neko ko je iznad svih partijskih podela.On je time stvorio partije,a ne one njega.Politicari,ipak danas mnogo cesce,da ne kazemo uvek osvajaju polozaje zahvaljujuci svojim partijskim funkcijama.Na politickim izborima nadmecu se vodje politickih partija,dok u parlamentarnom sistemu lider najvece partije u skupstini obicno postaje predsednik vlade.

3.Odredjivanje ciljeva

Politicke partije tradicionalno su bile sredstvo kojim drustva odredjuju kolektivne ciljeve,a u

nekim slucajevima osiguravaju njihovo sprovodjenje.Ovu funkciju najefikasnije obavljaju partije u parlamentarnim sistemima,posto,ukoliko su izabrane na vlast,mogu da tvrde da su dobile mandat da ostvare politiku za koju su se zalagale tokom izborne kampanje.

4.Artikulacija i agregacija interesa

Tokom procesa odredjivanja kolektivnih ciljeva,partije pomazu u predstavljanju i objedinjavanju razlicitih interesa u drustvu.Otuda,cesto postaju sredstvo kojim poslodavci,radnici,verske,etnicke i druge grupe zastupaju ili brane svoje razlicite interese.

5.Socijalizacija i mobilizacija

Zahvaljujuci unutrasnjoj raspravi,kao i vodjenju kampanja i izbornom nadmetanju,partije su znacajni agensi politickog obrazovanja i socijalizacije.

6.Organizovanje vlasti

Cesto se tvrdi da se slozenim savremenim drustvima ne bi moglo vladati ukoliko ne bi postojale politicke partije.Na prvom mestu,one doprinose obrazovanju vlada.Osim toga,partije olaksavaju saradnju dve najznacajnije grane vlasti:zakonodavne i izvrsne.

Najznacajniji sistemi u savremenoj politici su sledeci:

1.Jednopartijski sistemi

2.Dvopartijski sistemi

3.Sistemi sa dominantnom partijom

4.Visepartijski sistemi